

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קבב.

עין משפט
נר מצוה

ל"א א מ"י פ"ד מהל'
מלכס הל"א מ:

רבינו גרשום

החלק: ת"ש בין רב למעט.
בין היה השבט רב בין היה
השבט מעט נוטל זה כגון
זה דאי לקרקף גברי איתפלג
מישבתה וכו' כו' כי הדי
נטיי אלא ש"מ לשבטים
איתפלג: ולא נתחלקה
אלא בכספים. כדאמר
לדקמן בקרובה ורחוקה
למכוב בין רב למעט
כולם היו שוין במחלתם
שאורו שהיה זיבורית או
במקום רחוק מירושלים
הי' מפלגין לו דמים כדי
אלעזר במקום רחוק או כדי
שיקח זיבורית וכדאמר
במקום רחוק ביהודה או
כ"י. הנוטל ביהודה מוסף
דמים לנטול בגליל: דכתיב:
"על פי ה' היינו אוריים
ותומים דמכוב על פני
י'צאו: קלפי שבה שמות
השבטים וקלפי שבה שמות
התחומין מותחין לפניו והיה
אלעזר מכובין ברוח הקדש.
ואם אמר זבולן עולה
בשולטין אחיותי באבני
אורים ותומים תחום עכו
יהא עולה לחלקי אחר
שהיה ברוב שם זבולן
טרף בקלפי ששמות שבטים
לעולם כדכתיב ויהי זבולן
וטרף בקלפי תחומין ועלה
בירו תחום עכו היינו על
פי אורים ותומים ועל פי
הגורל וכן היה עושה לכל
שבט ושבת שיהיה שוין זה
בכשלה ובנגב שאין זה
צריך לזה: ואידך למאן:
חלק שלשה עשר למאן:
לנשיא דכתיב ועודד את
העיר. מלך שהוא משמר
את העיר יעבדו אותו כל
שבטי ישראל שבת
ושבט מצמצמין מנחלתו
עד שעושין לו חלק אחד
והיו חלק י"ג: ודלמא
רוג' בעלמא. שלא יתנו
לו שיעור שבט כי אם
עיר אחת או פלך אחד
ואכתי אידך למאן: והגומר
לנשיא היינו שאב מזה
ומזה. כלומר אותו מותר
שהיה מצמצמין משבת זה
ומשבת זה ומיתחין לו
כשיעור חלק אחד שלהן
אחת מותר יהיה הקדש
לאחיות העיר כלומר למלך
שאורו העיר בירו: למאי
אילימא בשופרא וסניא.
כלומר שבשכיל שנטל זה
עירית וזה נטל זיבורית
יעלה בעל עירית לבעל
זיבורית כספיים עד שהיו
שוים במחלה: וכי בשופטין
עסקי. דהניח לזה ליטול
עירית והוא נוטל זיבורית:
אלא בקרובה ורחוקה. שאם
נטל זה ברוח מירושלים
יעלה לו זה דמים שנפל
חלקו בקרוב ויתן לזה
שהוא ברחוק: בכספיים
העלוח. לארץ ישראל שהי'
נותן לו דמים בשכיל קרבת
ירושלים. ו' יהודה אומר
בקרוב העולה שהיו נותנין
יתר קרקע לאותו שברחוק
יתר ממי שהוא בקרוב:
דלאו דידהו שקלי. שנטלו
חלק מרגלים ומחלוננים:

ובור' עושה תחום עכו עולה [עמו]. לאו עכו ממש דעכו מחלק
אשר דכתיב (שופטים א) ואשר לא הוריש יושבי עכו אלא
כלומר תחום שצדד עכו: העו' הוה יש לו פרדם ואין לו שדה
ב'ן. תימה דכשלהי מרובה

מחלוקת ארץ ישראל אין לך מישראל
שאינו זהר ובשפלה ונגב ומיהו אית
דגרם אין לך שבת ושבת מישראל
אבל הכא גרסינן אין לך אחד מישראל
לעולם הכא ומשמע לו שער ראובן
אחד היינו לכל אחד ואחד. אי נמי
צעולם הוא אין להס צעוה מזה כמו
מזה אלא מזה מעט ומזה הרבה אבל
לעולם הצא יש לו מן הכל שיעור שוה:
ואידך למאן. אע"ג דכתיב שער
לוי אחד הא כתיב נמי שער
יוסף אחד דלמא מנו שצט יוסף אלא
כאחד: סלקא דעתך דרתיב
הנותר לנשיא וגו'. וצ"ר צפ"ר
דריש מהכא דגצוננו אינו מתפרש
לעמיד לנא מדכתיב והעובד העיר
וגו' ואיתא להא ואיתא להא ומדאפקיה
בלשון עובד דרוש ציה נמי גצוננו או
שמה פליגי:

סס

יהא עולה לחלקי אחר
שהיה ברוב שם זבולן
טרף בקלפי ששמות שבטים
לעולם כדכתיב ויהי זבולן
וטרף בקלפי תחומין ועלה
בירו תחום עכו היינו על
פי אורים ותומים ועל פי
הגורל וכן היה עושה לכל
שבט ושבת שיהיה שוין זה
בכשלה ובנגב שאין זה
צריך לזה: ואידך למאן:
חלק שלשה עשר למאן:
לנשיא דכתיב ועודד את
העיר. מלך שהוא משמר
את העיר יעבדו אותו כל
שבטי ישראל שבת
ושבט מצמצמין מנחלתו
עד שעושין לו חלק אחד
והיו חלק י"ג: ודלמא
רוג' בעלמא. שלא יתנו
לו שיעור שבט כי אם
עיר אחת או פלך אחד
ואכתי אידך למאן: והגומר
לנשיא היינו שאב מזה
ומזה. כלומר אותו מותר
שהיה מצמצמין משבת זה
ומשבת זה ומיתחין לו
כשיעור חלק אחד שלהן
אחת מותר יהיה הקדש
לאחיות העיר כלומר למלך
שאורו העיר בירו: למאי
אילימא בשופרא וסניא.
כלומר שבשכיל שנטל זה
עירית וזה נטל זיבורית
יעלה בעל עירית לבעל
זיבורית כספיים עד שהיו
שוים במחלה: וכי בשופטין
עסקי. דהניח לזה ליטול
עירית והוא נוטל זיבורית:
אלא בקרובה ורחוקה. שאם
נטל זה ברוח מירושלים
יעלה לו זה דמים שנפל
חלקו בקרוב ויתן לזה
שהוא ברחוק: בכספיים
העלוח. לארץ ישראל שהי'
נותן לו דמים בשכיל קרבת
ירושלים. ו' יהודה אומר
בקרוב העולה שהיו נותנין
יתר קרקע לאותו שברחוק
יתר ממי שהוא בקרוב:
דלאו דידהו שקלי. שנטלו
חלק מרגלים ומחלוננים:

הא שמע בין רב למעט. על פי הגורל מחלק הארץ נתלתו של
ישראל שיקח כל שבט ושבט מה שיתן לו הגורל בין שהיה מגיע
לו חלק מרובה כגון שבט ישו צו אנשים מעט בין שהיה לו חלק
מועט כגון שיש לו אנשים הרבה דכיון דכל השבטים לוקמין צעוה

שבט הקטן כשבט הגדול נמלאו
חלקי בני שבט הקטן מרובה מחלק
שבט בני הגדול ואי לקרקף גברי
מאי בין רב למעט והלא נטלו כולם
צעוה: ועוד סניא. צהדיא דלשבטים
איתפלג ומשום דאיתא למידרש נמי
האי בין רב למעט כדלקמן בצרייתא
אלטרין נמי האי: ועוד סניא כו'.
שמתחלק לעמיד לנא ליי"ג שבטים
כלומר ליי"ג חלקים שוין ולקמן מפרש
מאי נישא לוהו ארוח חלק דטעם התם
דאי משה לוי דנקיט נחלה כשאר
שבטים דכתיב התם שער לוי אחד
הא מנשה ואפרים נמי לא יטלו אלא
חלק אחד דכתיב התם שער יוסף
אחד נמלאו י"ב שבטים נוטלין י"ב
חלקים והי"ג לנשיא דלקמן: שפחלה.
כשצאו לארץ: לא נסתלקה אלא ליי"ב
שבטים. שאי לא היה לו חלק בארץ
אלא שכל שבט ושבט נתנו לו ערים
לשבת בהן להיות ערי מקלט אבל
מנשה ואפרים נטלו שני חלקים
דכתיב אפרים ומנשה כראובן ושמעון
יהיו (בראשית מט): בכספים. קס"ד
שמה מי שהיה לו חלק יפה היה נותן
דמים למי שהגיע לו חלק כדוש מאי
דציני שני שנאמר בין רב למעט
כלומר ורין דלקדק בין רב למעט
להוסף דמים הרב למעט שהיבורית
קרי ליה מעט והעירית קרי רב שכן
אמר ר' יהודה סאה ציהודה שוה ה'
סאין בגליל ציהודה מעלה דמים זה
שנפל חלקו ציהודה למי שנפל לו
חלקו בגליל: הכי גרסינן אחר ר'
יהודה כו'. ולא צא לחלוק מדלא
קתני רבי יהודה אומר: ולא נסתלקה
אלא בגורל. מסקנא דמילתיה דתנא
קמא היא: על פי. משמע על פי
אורים ותומים: הא יוצא. אם אורים
למה גורל ואם גורל למה אורים
ושמה מכתיבין זה את זה: אלעזר
מלוכב כו'. דכתיב (צמדד כו) ולפני
שמונים כו' י"ב פתקים שכתוב בהן י"ב
צבטין וקלפי של תחומין ארגו שמונחין צו
צבטין של י"ב פתקין של ארץ ישראל: והיה מכובין
צרוח הקודש. כלומר באורים ותומים
ששאלים תחלה באורים ותומים קודם
שיטרף הממונה בקלפי ובכן מתקרה
דעתן של ישראל שרויין שהגורל
היה עולה כמו שנתבאר תחלה ויודעים
שהחלוקה ישרה היא ולא היו מרניים
דצבטין מרובים. ושי קלפי היו זריכין
אחד לשבטים ואחד לתחומין ולא סגי
בחד דתחומין ולימא עכשיו אני נוטל מה
שיעלה צידי לצורך ראובן דא"כ אין כל
החלוקה עשויה בגורל וקרא קאמר
אך בגורל וגו' בלא הולאת דיבור
מפיו: ואומר זבולן עולה. עכשיו יצא
לידי הטורף בקלפי כתב של זבולן. והאי
דנקטניהו שלא כדרך שאין עולה שום
גורל על האסדר אלא על ידי מקרה: ערף.
עירצב הממונה לך את השטרות יפה
ילמרו מדעת לקח את זה שהיה יודע
מה כתוב בה. כמו ציני טרופות צקעה
(עדות פ"ג מ"ד): שער ראובן אחד. שוה
דכל מה שיש לזה יש לזה: גאוס ה'. הוא
עלמנו יאמר לכל אחד ליעול חלק פלוני
ופלוני: אידך למאן. חלק י"ג למי דהא
י"ב שבטים לחוד הוא דשקלי דכתיב
ציחוקאל [מן]: לנשיא. למלך המשיח:
העובד העיר. היינו נשיא דעול רבים
מוטל עליו דכתיב ברחבעם אם היום
תהיה עבד לעם הזה (מלכים א י'):
יעבדו. יתנו לו נחלה מכל שבטי
ישראל: רוג'ר. שמייס צעלמא לעבוד
לו כתלמידים לרב אבל לא יותן לו
מנחלתם. ורבינו חננאל פירש (ב) רון
גר רון צלשון פרס יוס וגר שכיר
כלומר מזה ומזה: וסנוסר מזה
ומזה. משמע שנטל חלק מזה
ומזה: וסנוסר מזה ומזה. משמע
שנטל חלק מזה ומזה: וסנוסר מזה
ומזה. משמע שנטל חלק מזה ומזה:
ולא נסתלקה כו'. כמו אמר מר: למאי
הלכסא. קאמר שיהו מעלין כספיים זה
לזה: אילימא בשופרא וסניא. מה
שהיתה זו יפה מזה או רעה מזה
דמסלק ליה צבטין מאן דלית ליה
שופרא למאן דלית ליה סניא: אשו
בשופטין עסקינן דמסתלקין מנחלתם
בזו"י אלא ודאי בגליל נוטל ה'
סאין כנגד סאה ציהודה: לקרובה
ורחוקה. הקרקעות היו חולקין צעוה
מי שלוקח מן הכחוש נוטל יותר שני
היפה אבל מי שעולה לו גורלו בקרוב
לירושלים מעלה מעות למי שעלה
גורלו בצרוח מירושלים שהרחוק גרוע
הוא מפני שני דברים אחד מפני שרחוק
מציית המקדש ואחד מפני שקרוב
הוא לארץ העמים ויש לו לראש מהן
רבי יהודה מילתא צאפי נפשה קאמר
דמי שנפל גורלו בגליל נוטל ה'
סאין כנגד סאה ציהודה שוה חמש
סאין בגליל צבציל ציהודה קרוב
לירושלים וגליל רחוק יותר ורין
להעלות כספין שוה ד' סאין לסאה
שבגליל: בכספים העלוה. להאור
ציני דקורבא ורחוקא. וסצרה הוא
ומצין רב למעט לא נפקא ליה
דמקרא לא שמעינן אלא העלאת
לא שגא בכספים לא שגא צקרקע:
דלאו דידהו. חלק מרגלים דלעיל (ד' קמ"ו):
כתיב

א (אספקדין טו. טו.) ב (אספקדין טו. טו.)
טו' סנהדרין טו. ד"ה מהל'
א צ"ק פא: (ט.) י"ג יבמות
עט. מוס' ד"ה דונג גרסי'
ה (עמ"ש צ"ק פה. על לרין)
למא לפטי.

תורה אור השלם

1 על פי הגורל מחלק הארץ נתלתו של ישראל שיקח כל שבט ושבט מה שיתן לו הגורל בין שהיה מגיע לו חלק מרובה כגון שבט ישו צו אנשים מעט בין שהיה לו חלק מועט כגון שיש לו אנשים הרבה דכיון דכל השבטים לוקמין צעוה שבט הקטן כשבט הגדול נמלאו חלקי בני שבט הקטן מרובה מחלק שבט בני הגדול ואי לקרקף גברי מאי בין רב למעט והלא נטלו כולם צעוה: ועוד סניא. צהדיא דלשבטים איתפלג ומשום דאיתא למידרש נמי האי בין רב למעט כדלקמן בצרייתא אלטרין נמי האי: ועוד סניא כו'. שתתחלק לעמיד לנא ליי"ג שבטים כלומר ליי"ג חלקים שוין ולקמן מפרש מאי נישא לוהו ארוח חלק דטעם התם דאי משה לוי דנקיט נחלה כשאר שבטים דכתיב התם שער לוי אחד ה' מנשה ואפרים נמי לא יטלו אלא חלק אחד דכתיב התם שער יוסף אחד נמלאו י"ב שבטים נוטלין י"ב חלקים והי"ג לנשיא דלקמן: שפחלה. כשצאו לארץ: לא נסתלקה אלא ליי"ב שבטים. שאי לא היה לו חלק בארץ אלא שכל שבט ושבט נתנו לו ערים לשבת בהן להיות ערי מקלט אבל מנשה ואפרים נטלו שני חלקים דכתיב אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו (בראשית מט): בכספים. קס"ד שמה מי שהיה לו חלק יפה היה נותן דמים למי שהגיע לו חלק כדוש מאי דציני שני שנאמר בין רב למעט כלומר ורין דלקדק בין רב למעט להוסף דמים הרב למעט שהיבורית קרי ליה מעט והעירית קרי רב שכן אמר ר' יהודה סאה ציהודה שוה ה' סאין בגליל ציהודה מעלה דמים זה שנפל חלקו ציהודה למי שנפל לו חלקו בגליל: הכי גרסינן אחר ר' יהודה כו'. ולא צא לחלוק מדלא קתני רבי יהודה אומר: ולא נסתלקה אלא בגורל. מסקנא דמילתיה דתנא קמא היא: על פי. משמע על פי אורים ותומים: הא יוצא. אם אורים למה גורל ואם גורל למה אורים ושמה מכתיבין זה את זה: אלעזר מלוכב כו'. דכתיב (צמדד כו) ולפני שמונים כו' י"ב פתקים שכתוב בהן י"ב צבטין וקלפי של תחומין ארגו שמונחין צו צבטין של י"ב פתקין של ארץ ישראל: והיה מכובין צרוח הקודש. כלומר באורים ותומים ששאלים תחלה באורים ותומים קודם שיטרף הממונה בקלפי ובכן מתקרה דעתן של ישראל שרויין שהגורל היה עולה כמו שנתבאר תחלה ויודעים שהחלוקה ישרה היא ולא היו מרניים דצבטין מרובים. ושי קלפי היו זריכין אחד לשבטים ואחד לתחומין ולא סגי בחד דתחומין ולימא עכשיו אני נוטל מה שיעלה צידי לצורך ראובן דא"כ אין כל החלוקה עשויה בגורל וקרא קאמר אך בגורל וגו' בלא הולאת דיבור מפיו: ואומר זבולן עולה. עכשיו יצא לידי הטורף בקלפי כתב של זבולן. והאי דנקטניהו שלא כדרך שאין עולה שום גורל על האסדר אלא על ידי מקרה: ערף. עירצב הממונה לך את השטרות יפה ילמרו מדעת לקח את זה שהיה יודע מה כתוב בה. כמו ציני טרופות צקעה (עדות פ"ג מ"ד): שער ראובן אחד. שוה דכל מה שיש לזה יש לזה: גאוס ה'. הוא עלמנו יאמר לכל אחד ליעול חלק פלוני ופלוני: אידך למאן. חלק י"ג למי דהא י"ב שבטים לחוד הוא דשקלי דכתיב ציחוקאל [מן]: לנשיא. למלך המשיח: העובד העיר. היינו נשיא דעול רבים מוטל עליו דכתיב ברחבעם אם היום תהיה עבד לעם הזה (מלכים א י'): יעבדו. יתנו לו נחלה מכל שבטי ישראל: רוג'ר. שמייס צעלמא לעבוד לו כתלמידים לרב אבל לא יותן לו מנחלתם. ורבינו חננאל פירש (ב) רון גר רון צלשון פרס יוס וגר שכיר כלומר מזה ומזה: וסנוסר מזה ומזה. משמע שנטל חלק מזה ומזה: וסנוסר מזה ומזה. משמע שנטל חלק מזה ומזה: וסנוסר מזה ומזה. משמע שנטל חלק מזה ומזה: וסנוסר מזה ומזה. משמע שנטל חלק מזה ומזה: וסנוסר מזה ומזה. משמע שנטל חלק מזה ומזה: וסנוסר מזה ומזה. משמע שנטל חלק מזה ומזה:

מוסף תוספות

א. משום הדבולן נטל חלקו במערב של ארץ ישראל סמוך לעכו שרין (בראשית מט) והוא לחוף אגוז והים הוא מערב של ארץ ישראל. מוס' כ"ח. ב. דהתם לשבטים אבל כל יחיד ויחיד מי שהיה לו שדה לבן אין לו שדה פרדס. ר"ן. ג. ו'אנלעו'ם הבא כל יחיד ויחיד יטול בהר בשפלה ובמעק. סס.